

A napok lelke

Vége elfoglalhatja méltó helyét. Hétfőn lehet hétfő. Hétköznapon és nem ünnepe, vagy egy pótlólagos munkaszüneti napon. Ezúttal sem a vasárnap, sem a kedd, vagy a szerda nem orozza el a megbízatását. O nyitja meg a hetet. Azok a dilettánsok nem képesek rá. Semmi mellettség, semmi buzdítás. Csak bámulnak némán egy három-négy napból álló torzó vagy egy tákolmány után, amelynek a végéhez csapják azt, amit az elejéből elvettek. A protokoll szerint csak ő, a hétfő bocsáthatja útjára a hetet. Kívált felkavarja, amikor elrendelik, hogy tekintse szombatnak magát. Ilyenkor a vasárnap követi és nem előzi meg. Vagy követve előzi meg? Kész örület. Megcsúfolják, ha éppen őt, a szorgoskodásra lelkesítőt, munkaszüneti nappá nyilvánítják. Az még megjárja, ha ünnepként talpig biborban a zártkörű elnökségben ülhet. De így? Amikor a hét, vagy amit annak neveznek, alkalmatlan időpontban, tetővén megkezdődik — anélkül, hogy ő megnyitná — és egy pihenőnapot bekebelezve ér véget. Ahogy ezt elképzelelik. Mert miként előre látta: a pihenőnap bekebelezte be a hetet. Ha ő a helyén van, ilyen nincs. Még nem fogták fel, hogy nélkülözhetetlen.

Most, hogy végre hétfőn van hétfő, konszolidálódhat az élet. (A naptár.) A felcsúsló napok a helyükre kerülnek. Csak az identitástudatukat nem nyerik vissza. Igaz, a szombat még ki sem alakult. Kinevezése újként. Ő úgy hitte, egyszer lesz a vasárnap. Mosolyog társai részlettek a kiváltságából, a hatalmi jelvényéből, a bíborosú köntöséből sem. (Pirosbetűnek is mondják.) Bezzeg felülhítheti akkor is, ha alacsonyabb munkakörbe helyezik. Innen a tévhit: a vasárnap az igazi. Bárhova veti a sors, megőrzi rangját, rendeltetését. Ha hétfőnek osztják be, akkor is lopott pihenéssel vagy tetőtet munkával ülik meg. Őt, a szombatot nem veszik komolyan. A vasárnap szolgálójának nézik. Családi munkanappá vált, amit főzéssel, fűszárral, fenekedéssel és egyéb

egészséget romboló ténykedésekkel töltöttek. Egykoron a hét koronája volt. Midőn kiemelték, azt hitte, rehabilitálták. Csalódott.

A vasárnap utálja a szombatot. Parvenének tartja, aki csak a fűrőshöz ért. Kinyomja őt a hét végéről a következő kezdetére. Vagy előrehozza. Miatta kell neki munkanapként illegetnie magát. Kivel azonosuljon? A naptárral? Hiszen az minduntalan változik. Önmagával? Melyikkel?

A szürke hétköznapok viszont — egy kivételével — túlértékelik magukat. Addig dörgölöztek, míg egy bizonyos megvilágításban halványrózsaszínűnek látszanak. Régebben is kimosakodtak egy-egy alkalomra, amikor vörösbe öltözhetek. Ma azonban gyakran a diszkiszeret adják. Ha a kedd piros palástba burkolódik, követi a hétfő. Ha a csütörtök vörösben virít, hozzátapad a péntek. Kettős munkaszüneti nap lesz belőlük. Kárörömmel nézik a tisztelőikre visszaminősített szombatot és a vasárnapot. A szerencse forgandó. Összesúgnak. Már nem tarthat soká. A hétköznapok egyszerűen s mindenkori eltörlik. A hétfő már amúgy is inkább protokolláris esemény. A megnyitás szertartására rámege a nap.

Egyedül a szerda lóg ki a sorból. Menthetetlenül szürke és hétköznap. Rajta még az ünnepi bíbor is hamuszínűvé változik. Szomszédai nem emelik magukhoz. Hozzá nem csatlakoznak. Így van jól. A szürke szerda szuverén. Nincsenek identitászavarai. Önértékes munkanap. Mosolyog társai nagyváróságán. Ha álomuk teljesülne is — amit nem hisz —, az ő pozícióját erősítené. Hétköznap nélkül ünnep sincs.

★

Vége hétfőn van hétfő. Végre jönnek a hétköznapok — mondják az ünnepektől bódult, ellet, megcsömörölt emberek, és örülnek, hogy egyfolytában dolgozhatnak. És hétfőn a hétfő. Kedden a keddi stb. nyitvatartás érvényesül. Érvényesülne — ha nem volna leltározás miatt zárva —.

Kovács Judit

Egyszerűen elfelejtik

Gazdátlan lottónyeremények

Hetenként ma már átlagosan 11 millió lottószelvényen próbálják az emberek célba venni a szerencsét, s várják reménykedve a pénteki húzások, amelyek nem is keveseknek kedveznek. Azt lehet gondolni, hogy akinek sikerült a játék, siet pénzre váltani a nyertes szelvényt.

Am sok százan nem veszik át nyereményüket. Az még csak hagyján, ha a kettőst találta, 20–30 forintot veszni hagyják. Maradtak azonban gazdátlanul igen tetemes összegek is. A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság szerint a múlt évben csupán öt hónap alatt 44 négytálatos szelvény maradt gazdátlan. Közülük a legkisebb összeg is — a második játékhat — 31 630 forint volt, de a 18. játékhat négyesre jutó 173 498 forintot sem vette fel az ismeretlen szerencsés nyertes. Egyébként a totózők némelyike sem gondosabb, hiszen volt már példa arra is, hogy 600 000 forintos totónyereményre sem jelentkezett a tulajdonos.

Az ok általában a figyelmetlenség, a hanyagság, a feledékenység lehet. A tárgynyeremények egy részének gazdátlanul maradását aránylag érthető, hiszen sokan, akiknek a pénteki számhúzáson nem sikerült, már nem törődnek tovább a nyertes szelvényvel, eldobják. Megfigyelték például, hogy több nyereményt nem vesznek fel akkor, amikor a jutalomországon 3–4 héttel korábbi hét szelvényei vesznek részt. Valószínű, hogy ilyenkor a lottózők, ha megvan is a szelvényük, nem nézik meg a nyereménylistát, egyszerűen nem törődnek vele.

Így adódik aztán, hogy jócskán megmarad a tárgynyere-

ményekből. Tavaly a harmadik negyedév végéig egyebek között három személygépkocsit nem vettek át, s nem jelentkeztek egy-egy 100 és 50 ezer forintos lakberendezési, illetve vásárlási utalványért. Nem adott igazolt nyertes 173 negyven ezer forint, 18 harmincezer forint, úgynevezett szerencseutalványt sem. Az át nem vett nyeremények között volt 8 hifitörny, videójátékos színes televízió, nagy értékű fényképezőgép, mikrohullámos sütő stb. is.

A lottó részvételi szabályzata ugyanis egyebek között előírja, hogy a tárgy- és pénzneremények 30 nap után elévülnek.

A Magyar Nemzet megkérdezte:

Hogyan gyűjtik össze a fenyőfákat?

Elmúlt Vízkereszt — amikor is a hagyomány szerint leszedik a földszített karácsonyfákat. A megkopasztott fenyők pedig lekerülnek az utcára. A „hagyományos” háztartásokban ugyan nincs gond a sorukkal, mert eltűzik a kályhában, ám a ház- és étázs- vagy a távfűtéses lakásokban ez lehetetlen. Mi lesz az utcára került fenyőfák sorsa? — kérdeztük Szegei Péterőt, a Fővárosi Köztér- és Fenntartó Vállalat közönségszolgálati irodájának a vezetőjét.

— Sajnos, minden évben sok bírálat ér bennünket ezzel kapcsolatban. A jogos kritikát elfogadjuk, köszönettel vesszük és meg is fogadjuk, úgy érzem azonban, hogy a leszedett és kidobott karácsonyfákkal kapcsolatban rendszerint igaztalan vádakkal illetnek bennünket. Mint minden esztendőben,

Kallós Ernő emlékezete

A harmincas években a Magyar Nemzet Országos Szövetségében (közismert néven a MOSZ-ban) irigylették azokat, akik a Schmolli és Kallós cégnél, vagy az Elzett-nél dolgoztak. Mert ezeknél a vállalatoknál az átlagosnál jobban fizettek, (ebben az időben járt: havi kétszáz fix-szel, az ember könnyen viccel), és a dolgozók nagyobb létbiztonságban érezték magukat. Igaz, nehéz volt bejutni: megkívánták az emberektől, hogy értsenek ahhoz, amit csinálnak és szeressék a munkát. De nemcsak a fizetés volt e helyeken az átlagosnál magasabb. A dolgozóknak rendszeres öltöztető, mosdójuk volt, az Elzett gyárban étkezdéjük.

Mindkét vállalat egyik tulajdonosa Kallós Ernő, modern gondolkodású tőkes, self-made-man, kevés formális iskolával, de nagy közgazdasági- és világláttal, magas kultúrával. Mai szóval marketing szakember volt, erőssége a piackutatás. Azt akarta megtudni, mit keres a fogyasztó, mire van szüksége. (Az Elzett gyár esetében például különleges automatikus ajtó-csukókra, zárokra, lakatokra, épület-vasalásokra.) Úgy tűnik, sikeresen folytatta a marketinget. A vállalatok jól prosperáltak, többszáz dolgozójukat eredményesen foglalkoztatták, nemcsak a hazai igényeket, de a külföldi is megismerték. Évek során mintegy 64 országba exportáltak, jó hírt kelte a magyar iparnak, magyar termékeknek.

Csendes szóval „kormányozta” vállalatát. Nem volt kellemetlen, nagy hangú főnök: azzal vivott, ki magának tekintélyt, hogy kívánságának, irányításának indokoltaságát értette meg embereivel. Beszéltek: ha az értekezleteken különösen halk hangon szólt, akkor valamivel nagyon elégedetlen lehetett... És ilyenkor még jobban felfigyeltek arra, amit mondott.

Es ez az eredményesen dol-

gozó, jól kereső tőkes — ez még kevésbé volt általános, mint a tisztességes fizetés, a mosdó és a munkásétkéztetés — szociáldemokrata párttag volt. Budai villába a Népszava járt. Egyik volt dolgozójával alulírtottnak alkalma volt beszélni. Emlékszik rá: egyszer ötvenezer pengőtt küldött az MSZDP-be, Mónus Ilés kezéhez, a párt választási alapjára. Nyugtát természetesen nem kért. Művészeti pártolás nem egyszer találkoztunk munkás szociális törekvéseivel. Az üzemi étkezde falát Berény Róbert alkotásai díszítették. A munkások a falakon Marx Károly, Petőfi, József Attila képmásait láthattak. (Ide tartozik, hogy viszont soha nem volt tagja a GYOSZ-nak, a Gyáriparosok Országos Szövetségének. Persze, MSZDP-tagság és GYOSZ tagság nem is lett volna összeegyeztethető...)

Jól dolgozni, jól termelni csak magasan képzett dolgozókkal lehet. Saját költségén képezte, taníttatta embereit, nem egyszer a zürichi Technische Hochschule-n, Európában egyik legmagasabb szintű műszaki főiskoláján.

Csak természetes, hogy a felszabadulás után ismereteit, kiváló képességeit a kormányzat rendelkezésére bocsátotta. Kezdetben az államosítás után saját vállalatánál működött tanácsadóként, később a Ferunión külkereskedelmi vállalatot képviselte Moszkvában. A Szovjetunióhoz fűződő gazdasági kapcsolatunkat minden tehetséggel fokozni igyekezett.

Kallós Ernő emléke, példája tülmutat saját tevékenységét. Sok még a fehér folt történelmünkben. Nemcsak politikai — gazdaságtörténetünkben is. Az emlékeket ápolni, az elfeledetteket elégtételt adni, a fehér foltokat megszüntetni kötelességünk.

Kallós Ernő ma lenne száz éves.

K. R.

Több a város, kevesebb a község

A Központi Statisztikai Hivatal az idén 12 év után ismét összeállítja az ország helynévnyitárát, amely a tervek szerint az év közepén kerül forgalomba.

Az új helynévnyitár az 1985. január 1-i helyzetet rögzíti. Eszerint hazánkban 12 év alatt a városok száma 83-ról 109-re növekedett, a községek — összevonások és városnyitváritás következtében — 3106-ról 2955-re csökkent. A múlt évi államigazgatási változások miatt községi tanács is kevesebb működik mint korábban: a fővárosi, a budapesti kerületi és a városi tanácsok kivül 1377 nagyközség és községi tanács látja el a közigazgatást az országban, szemben az 1973. évi 1689-cel.

A helynévnyitár tartalmazza az ország valamennyi lakott településének nevét, államigazgatási területi beosztását, az egyes helységek területének nagyságát, lélekszámát, a be-

építés jellegét. Részletes adatokat közöl arról, hogy a városok, községek, központjaitól a legtovábbi lakóépület hány kilométerre van, s milyen messzire találhatók a településekhez tartozó úgynevezett lakott külterületek. Ezeknek a száma nem sokat változott az elmúlt évtizedben, mintegy 12 ezerre tehető. Ugyanakkor az is megállapítható a helynévnyitárból, hogy a külterületeken egyre kevesebben laknak, mind többen beköltöznek a tanyákra, majorokba a községekbe.

A helynévnyitár támpontul szolgál a magyar települések neveinek helyesírásához is, mert a megyék, városok és községek elnevezését a hivatalos írásmóddal rögzíti. A külterületeknek, például a tanyáknak hivatalos írásmódja nincs, de ezek megnevezésénél is célszerű a helynévnyitárhoz igazodni.

szegült, oda irányítják a teherautókat.

— Mi a tapasztalatuk: mikor adódik a legtöbb ilyen feladat?

— A karácsonyfák leszedése már szilveszter előtt megkezdődik, és sokan még márciusban is tartogatják a fát. A munka dandárja azonban januárban van. De ha már a tapasztalatainkról kérdezzek, hadd mondjam el: nem a legjobbak. Megesett például, hogy a Keleti pályaudvar előtti felüljárón kellett egy elhullajtott fát kerülni az autók-nak, van úgy, hogy a gyerekek elhurcolászik mindenfelé, s aztán este, a sötétben hazafelé tartók elbotlanak benne. Enyégként még a lakásban lelobozom a fát, és úgy dobom ki az ágakat, meg a törzset; így kevesebb a szemét, hiszen egy helyről könnyebb összeszedni a lehullott töleveleket, mint a végigszemetelt lépcsőházból.

(gyulay)

Szelid szópárbaj

Sebestyén Györggyel, avagy György Sebestyénnel

Az ötvenes években egyszer találkoztunk a Magyar Nemzet szerkesztőségében; egyetemistaként egyik cikkemet vittem hozzá. Arcvonalaira jól emlékszem; ezek csaknem a régiek, noha időközben a huszonhat éves fiatalemberből ötvenes férfi lett. A külső átalakulásánál azonban jóval lényegesebbek a belső változások.

— Hogyan lett Sebestyén Györgyből György Sebestyén?

— Sehogy. Pesten, azt hiszem, legalábbis névleg ugyan-az maradtam.

— A névjegykártyáján prof. György Sebestyén áll.

— A német a keresztnevet teszi előre.

Ez vitathatatlan, ismerem el magamban. Am Victor Vasarely meg Amerigo Tot mégsem maradt Vászárhelyi Győző, illetve Tót Imre. Pedig ők sem lettek kevésbé magyarok, mint például Szentgyörgyi Albert vagy Gábor Dénes.

— Másként fogalmazva: miként lett magyar újságíróból osztrák író?

— Nem könnyű megmagyarázni. Pesten születtem, mégis előbb beszéltem németül, mint magyarul. Irni viszont magyarul kezdtem. Meglehetősen sajátos módon: 1945 tavaszán, tizenöt éves fejjel kiakasztottam egy deszkadarabot az egyik körüti fára, és hetenként cseréltem rajta a cikkeimet meg az újságokból kivágott képeket.

— Ezekre a faliújság-cikkekre figyelt föl valaki?

— A, dehogyan. MADISZ-aktivista lettem, s így játszott a kezemre a véletlen. Az Ifjúság című hetilap egyik munkatársa megbetegedett, s helyette mehettem el a Zeneakadémiára meghallgatni Kodály előadását Bartókról. Eről számolt be első, nyomtatásban is napvilágot látó tudósításom.

— Nem röstelt MADISZ-műtő?

— Mi rösteltmiváló volna benn? Hogy vasúti talpjakat fektettünk a Nyugatinál? Meg Hegedűs Andrásral, a későbbi miniszterelnökkel együtt cipeltük vállunkon a gerendákat a szénscata idején az orosz-lányi bányában? „A lét háza” című tanulmánykötetemet bevezető írása a tanú rá, azt sem hallgatom el, hogy a Mária

Terézia gimnázium egyik szemüveges diákjának megkérdezte tőlem, nem akarok-e belépni a kommunista pártba, s szégyenlősen igent mondtam.

— Mikor lesz ez magyarul is olvasható?

— A könyv anyagát már nyomdába adta a Gondolat Kiadó, s előreláthatólag egy-másfél év múlva jelenik meg.

— Hogyan került a Magyar Nemzethez?

— Érettségi után a Madách Színház, majd a filmgyár dramaturgja lettem, aztán a Színház és Filmművészet című folyóirathoz vezetett az utam, s innen hívott 1952 végén a Nemzethez Boldizsár Iván.

— Első regénye?

— 1957-ben jelent meg Bécsben. Egy szerelem történetét mondom el benne. Bécsben írtam, még magyarul, Ödön von Horváth fiére fordította németre.

— S a következő?

— Az 1961-es „Az ajtó be-zárulnak” tulajdonképpen két regény. Először magyarul fogtam neki, miután pontot tettem a végére, megírtam a több-kévesebb hasonló német változatot. Azóta csakis németül írok.

— Németül is álmodik?

— Igen. Csak számolás közben téved a nyelvem magyarra.

— Mégis miért jellemezte magát egyik írásában „mint osztrák—magyar kentaur”? — Mert az ember sejtiben jelen és múlt együtt él. Okosabb vállalni ezt, bárha a „kentaurviselkedéstől” nem kevesen idegenkednek.

Főleg persze azok, akik nem tudják, ezáltal a „kentaurság” sajátos szellemi alapállás; pontosabban szolgálát. Idézem Sebestyén György Krúdy, Illyés-, Hubay-fordításait? „Az ember tragédiája”-nak németre való átültetését? Vagy az ő kezdeményezésére megszülető Pannóniát, ezt az alcíme szerint az európai együttműködésnek szánt folyóiratot, amely osztrák és magyar közösen kiadásban jelenik meg. Talán fölösleges. Mindez jellemző mód nemhogy ellentmondana, sokkal inkább szerkesztése némettől lett álmainak...

Veszprémi Miklós

Jól vannak a négyes ikrek

Jól érzik magukat a négyes ikrek: Adrién, Krisztina, Sándor és Petra, Bakó Sándorné Mende községbeli gondozó gyermekei, akik január 1-én jöttek a világra a Schöpf-Merei Ágost Kórház és Anyavédelmi Központ II-es szülészeti osztályára. Az újszülöttek egyelőre még az inkubátorban vannak, testsúlyuk születésük óta lényegesen nem csökkent. Életani sárgaságuk — amely az újszülötteknél gyakori jelenség — enyhe. Bár általában a lányok szoktak erősebbek lenni születésük után, a négyikercsecsemő közül eddig Sándor mutatja a legnagyobb

hajlandóságot az „önálló” életre: ő már anyatejet eszik cumisüvegből. A lányok táplálásához több segítség szükséges. Krisztina és Sándor hallatja hangját a legtöbbet, egyébként mind a négyen elevenek, mozgékonyak.

A mama is jól érzi magát, felkelt a gyermekágyból, intenzív kezelést már nem igényel, s kísérlettel fel tudta keresni újszülötét. Az orvosok azonban a továbbiakban is megkülönböztetett figyelemmel kísérik lábadozását. Bakó Sándor naponta látogatja feleségét és gyermekeit a kórházban.

Feltárára váró mecseki barlangrendszerek

(Tudósítónktól)

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat déldunántúli területi szervezeteinek titkára, Rónaki László, az alaposabb feltárára váró barlangrendszerekről adott tájékoztatást.

— A Mecsekben és a Villány-hegységben mintegy kétszáz barlang található, a lakosok számára azonban kevés járható. A tettyeihez hasonló mésztufabarlang ritka is. A százezer négyzetméternyi területen a karsztos talaj felületén funkciókat adtak neki: papírművekből készült óskori sarkányokat helyeztek el itt. S ide járt Pécs polgársága kicsit borozgatni... A Mecseki barlangjai, a kihalásvesztésüket tekintve, a többi mészkőhegységünkhöz képest a közönségesen vannak. Legalább két olyan barlangrendszer feltárára lehet számítani, amelyek megfelelő kiépíteti-

séggel az abaligetivel egyenrangúak lehetnének.

— Hol vannak ezek?

— Orfű térségében. Az egyiket, az Achilles-vízyelő barlangot a Vass Béla vezette csoport kutatja, itt sejtjük a legnagyobb barlangrendszer. Több száz méteres járatokról van szó, s már elértünk egy kézilabdapálya nagyságú helyet, a Tábor-termet. Ez a rendszer legkönyebben megközelíthető pontja. Feltárást után gyógyhelyként is szóba jöhet.

— És a legújabb, amit Beremenden fedeztek fel?

— Erről még korai lenne nyilatkozni. Szerdán délelőtt az Országos Könyvet- és Természettudományi Hivatal indítványozására az összes érdekelt szerv és intézmény képviselői megvizsgálják a beremendi Kristály-barlangot.

(mészáros)